

ÖĞRETMENLİK PROGRAMLARINA ÖZEL YETENEK SINAVLARI İLE ÖĞRENCİ SEÇİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Hakan Yavuz ATAR

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Ankara

Mehmet YILMAZ

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.

İlk Kayıt Tarihi: 27.04.2011

Yayına Kabul Tarihi: 27.12.2011

Özet

Özel yetenek sınavları ile öğrenci alan programlara öğrenci seçiminde kullanılan yerleştirme puanı hesaplamasındaki alt puan türlerinin ağırlıkları zaman içerisinde büyük değişiklikler göstermiştir. 2010-2011 Gazi Eğitim Fakültesi resim-iş eğitimi programı özel yetenek sınavına katılan 305 adaya ait verilerin kullanıldığı bu çalışmanın amacı, ÖSYM' nin belirlemiş olduğu alt puan türlerinin yerleştirme puanı üzerindeki etkilerini incelemektir. Bu çalışmada, yerleştirme puanının hesaplanmasında özel yetenek puanı ağırlığının ÖSYM kılavuzunda yer alan %75'lik oranda olmadığı, gerçekte ortalama olarak %35'lerde olduğu görülmüştür. Bu durumun, temelde alt puan türleri arasındaki ölçek farklılıklarından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Alt puan türleri arasındaki ölçek farklılıklarının, her bir alt puan türü T-puanına çevrilerek giderildikten sonra yeniden hesaplandığında ortadan kalktığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Özel yetenek sınavları, resim-iş öğretmenliği, öğrenci seçme ve yerleştirme

PROBLEMS WITH THE SPECIAL APTITUDE TESTS THAT ARE USED IN THE SELECTION OF STUDENTS INTO FINE ARTS TEACHING PROGRAMS AND PROPOSED SOLUTIONS

Abstract

The weight of sub-scores which are used in the placement of students in the fine art programs has changed drastically throughout the years. The purpose of this study is to investigate the effects of the sub-scores that are set by the Student Selection and Placement Center (SSPC) on the placement scores in more detail.

Placement sub-scores belonging to 305 candidates who took the 2010-2011 Gazi College of Education fine arts special aptitude test constituted the data for this study. It was found that

the weight of the special aptitude scores on the placement scores was found to be %35 rather than %75, which was indicated in the 2010 SSCP guidelines. Such departure was due to the differences in the scales of the sub-scores that are used in the calculation of the final placement score. It was seen that this problem was resolved when the placement scores were recalculated after each of the sub-scores were transformed into t-scores.

Keywords: *Special aptitude tests, art education, student selection and placement*

1. Giriş

Türkiye’de öğretmen yetiştiren kurumlara öğrenci seçiminde kullanılan ölçütlerin çeşitliliğinin azlığı eleştirilmiş, hali hazırda kullanılan sınav başarısı, okul başarısı gibi ölçütlere ek olarak mülakat ve öğretmenlik mesleğine uygunluk gibi ölçütlerin de kullanılması önerilmiştir (Hotaman, 2011; Kavuran, 2004; Uygun, 2010). Benzer şekilde Kuru ve Uzun (2008) çoktan seçmeli sınavlara ek olarak öğretmenlik meslek liselerinden gelen adaylara sözlü sınavlar uygulanmasını önermişlerdir. Çok yönlü ölçüt kullanılmasının öğretmen adaylarının ilerideki meslek hayatlarında başarılarını ve öğretmenlik niteliklerini artıracakları varsayılmaktadır (Hotaman, 2011; Uygun, 2010). Finlandiya gibi bazı gelişmiş OECD ülkelerine bakıldığında bütün öğretmenlik programlarına, öğrencilerin merkezi sınavların yanında kitap sınavı, mülakat ve örnek ders anlatımı olmak üzere üç aşamalı değerlendirme sonucu kabul edildiği görülmektedir. (Erarslan, 2006).

Çok yönlü ölçüte dayalı öğrenci seçimi özellikle resim-iş ve müzik öğretmenliği programları gibi özel yetenek ile öğrenci alan programlarda bir zorunluluktur. Zira bu programlara yerleştirilecek öğrencilerin merkezi sınav ve okul başarılarının yanı sıra ilgili alandaki yeteneklerinin seviyesi de çok önemlidir. Adayların merkezi sınav ve okul başarıları ile yetenek seviyelerinin yerleştirilme puanı hesaplanmasındaki ağırlıkları ÖSYM tarafından ilgili uzmanlardan oluşturulan komisyonlarda belirlenmekte ve her yıl ÖSYM kılavuzunda yer almaktadır. Belirlenen bu ağırlıklar Türkiye genelindeki bütün eğitim fakültelerinde aynı şekilde uygulanmaktadır.

Bu uzman komisyonlar tarafından belirlenen ağırlıkların, belirlendikleri oranlarda uygulanması önemlidir. Aksi takdirde yerleştirmenin doğruluğu ve tutarlığı olumsuz yönde etkilenecektir. Bu oranların uygulanmasındaki aksaklıklar öğrenci seçiminde büyük haksızlıklara ve öğrenci niteliklerinin değişmesine neden olabilir. Oranlar belirlenen düzeyde uygulanmadığı için bazı adaylar hakkında yanlış olumlu(yerleşmemeleri gerektirirken programa yerleştirilenler) bazıları hakkında ise yanlış olumsuz (yerleşmeleri gerektirken programa yerleşemeyecek olanlar) kararlar verilecektir. Yanlış olumlu ya da yanlış olumsuz kararların adayların hayatları üzerinde ne denli değişikliklere sebep olabileceğini Tarman’ın (2002) doktora tezinin önsözünden alınan aşağıdaki alıntı çok iyi açıklamaktadır.

1984-1985 yılında Gazi Üniversitesi Müzik Eğitimi Bölümü Giriş Yetenek Sınavı’na girdim ve sıralama sonucunda 75. oldum, kontenjan 60 kişi olduğundan 15. yedek olarak listeye yazıldım. Bu sınav sonucuna göre kayıt yaptırma şansımın olmadığını ve bu kurumda mesleki müzik eğitimi alamayacağımı öğrendikten sonra eğitim yaşantımı noktalararak ticarete atıldım.

1984-1985 öğretim yılı başladıktan bir hafta sonra, üniversite yönetiminin aldığı bir kararla Müzik Eğitimi Bölümü kontenjanını 90 kişiye çıkarması sonucunda, kan kardeşim aracılığıyla -o sırada Ankara'da olmadığım halde- haberim yokken sürpriz biçimde bölüme kaydım yaptırıldı ve böylece müzik kariyerime başladım. Benim şansım gerçekten yaver gitmişti ancak ya şanslı olmayanlar? Bu çok tesadüfi durumu “şanslı olmak, şans yaver gitmek, kader vb.” gibi bilimsel olmayan yöntemler dışında hiçbir şekilde açıklamak olası değildir. İşte geçirdiğim bu deneyim, beni bu araştırmaya iten en önemli etkenlerden biri olmuştur.

Yukarıda atıfta bulunulan olaydan da çıkartılacağı gibi adayların yerleştirme puanının hesaplanması basit bir puan hesaplamasından ibaret değildir. Yerleştirme puanı sırası adayların hayatlarında geri dönüşü olmayan değişikliklere sebep olabilmektedir. Dolayısı ile özel yetenekle öğrenci alan programlara yapılan her bir yerleştirmenin adil ve doğru bir şekilde yapılması önemlidir.

Yerleştirme puanının hesaplanmasındaki ağırlıkların belirlendikleri oranlarda uygulanmaması Ece ve Sazak'ın (2006b) çalışmasında olduğu gibi özel yetenek programlarına kayıtlı öğrencilerin niteliklerinin değişmesine bile sebep olabilir. Ece ve Sazak (2000b) çalışmalarında özel yetenek sınavına katılan adayların ortalama YGS puanının yıldan yıla arttığını tespit etmişlerdir. Bu da yetenek sınavını ile öğrenci alan programlara kayıt yaptıran adayların ortalama yeteneklerinin azalmasına, bilişsel yetkinliklerinin ise artması anlamına gelecektir. Adayların niteliklerinin değişebileceğini gösteren diğer bir çalışma Altinkurt (2006) tarafından yapılmıştır. Altinkurt, çalışmada güzel sanatlar liselerinden (alandan) sınava katılanlar ile düz liselerden (alan dışından) katılanlar arasında programa yerleşme oranlarını birbirine çok yakın bulmuştur. Alandan sınava katılanlara tanınan katsayı ayrıcalığı göz önüne alındığında programa yerleşme oranlarındaki bu yakınlık düşündürücüdür (Altinkurt, 2006).

Problemin Tanımı

ÖSYM kılavuzunda (2010) yer alan yerleştirme puanı (YP) hesaplanmasında üç alt puan türü kullanılmaktadır: 1) Özel yetenek Sınavı (ÖYSP-SP) ; 2) Ağırlıklı Orta-öğrenim Başarı Puanı (AOBP) ve 3) Yükseköğretime Geçiş Sınavı (YGS). Kılavuza göre bu alt puanların yerleştirme puanı hesaplamalarındaki ağırlıkları aşağıda gösterilen eşitlikteki gibidir.

$$YP = (1 \times \text{ÖYSP- SP}) + (0,11 \times \text{AOBP}) + (0,22 \text{ YGS}) \quad (1)$$

Yukarıda yer alan eşitliğe göre bir yerleştirme puanının yaklaşık %75'ini ÖYSP, %8'ini AOBP ve %16'sını YGS puanı oluşturmaktadır. Diğer bir ifade ile yukarıdaki eşitlik aşağıdaki şekilde de gösterilebilir.

$$YP = (0,75 \times \text{ÖYSP- SP}) + (0,08 \times \text{AOBP}) + (0,16 \text{ YGS}) \quad (2)$$

ÖSYM kılavuzuna(2010) göre; yerleştirme puanına belirtilen düzeyde etki etmesi gereken oranlar, yukarıda belirtildiği gibi olmasına rağmen pratikte bu etkilerde ciddi bir değişme gözlemlendiği Tablo 1' de görülmektedir.

Tablo 1. ÖYSP, AOBP ve YGS alt puanlarının öğrencinin yerleştirme puanının hesaplanmasındaki yüzdeleri (Alt puanların üçünden de en yüksek puan alan öğrenci için)

Başarı dağılımında farklı yerlerde bulunan öğrenciler	ÖYSP	AOBP	YGS	YP
En başarısız öğrenci için gerçek %	34 (%35)	206(%23)	189(%42)	98
Ortalama öğrenci için gerçek %	50 (%34)	356 (%26)	270(%40)	148
En başarılı öğrenci için gerçek %	85(%38)	500(%25)	370(%37)	221
Kılavuza göre olması gereken %	%75	%8	%16	%100

Tablo 1’de üç alt puan türünden de en başarılı, ortalama ve en başarısız öğrencilere ait puanlar ve parantez içinde bu alt puan türlerinin yerleştirme puanındaki (YP) ağırlıkları yüzdelik olarak verilmiştir. Yerleştirme puanları ÖSYM kılavuzunda (2010) yer alan yönerge doğrultusunda hesaplanmıştır. Tablo 1’e bakıldığında, özel yetenek sınav kılavuzunda yer alan yeterli puan hesaplamasında kullanılan eşitliğin istenildiği yönde ve düzeyde işlemediği ve bu durumun sadece en başarılı öğrenciler için değil, aynı zamanda orta ve düşük başarı düzeyinde olan öğrenciler için de geçerli olduğu görülmektedir. Başarı dağılımının her noktasındaki (üst, orta ve alt grup) öğrencileri olumsuz etkilemektedir. Her üç durumda da özel yetenek sınav puanının (ÖYSP)’nin ağırlığı beklenilene göre %50’den daha fazla azalmış, AOBP ‘nin ağırlığı en az üç kat, YGS nin ağırlığı ise en az iki kat artmıştır. Buna göre, kılavuzda yer alan yerleştirme puanı hesaplama yöntemi istenilen yönde çalışmamaktadır Gerekli yerleştirme puanı olarak kayıt yaptırmaya hak kazanan öğrenciler özel yeteneği yüksek öğrenciler olması gerekirken tam aksine özel yeteneği oldukça düşük ama orta öğretim ve YGS başarı puanları yüksek öğrenciler olabilmektedir. Benzer sıkıntılar Ece ve Sazak’ın (2006a) yaptığı çalışmada da görülmüştür. Ece ve Sazak’ın çalışmasında beklentilerin aksine özel yetenek puanları çok yüksek adayların bile programa kayıt yaptıramadıkları tespit edilmiştir. Müzik öğrencileri ile yapılan bu çalışmada özel yetenek sınavına göre birinci sırada yer alan bir adayın ÖSS puanı düşük olduğu için yerleştirme puan sırası 79 olmuş ve 39. yedek sırada olduğu için programa kayıt yaptıramamıştır. Aynı çalışmada, yetenek puanı çok düşük olmasına karşın ÖSS puanı yüksek olmasından dolayı programa kayıt yaptırmış adayların da olduğu gözlemlenmiştir. Örneğin yetenek puanına göre 152’inci sırada yer alan bir aday yüksek ÖSS puanı sayesinde 38’inci sıradan kayıt yaptırmıştır.

Çalışmanın Amacı

Görüldüğü gibi ÖSYM kılavuzunda (2010) yer alan yerleştirme puanı hesaplama yöntemi, özel yeteneği yüksek olan öğrencilerin lehine olması gerekirken tam aksine onların aleyhine işlemektedir. AOBP ve YGS puanları yüksek olan öğrenciler özel yetenek sınav puanları çok düşük bile olsa yeterli başarı puanını sağlayıp programlara yerleşebilmektedirler. Hatta özel yetenek sınavlarının alt sınavlarına katılmadan bile yeterli yerleştirme puanını alabilmektedirler. Özel yetenek sınav puanlarının yerleş-

tirme puanına olan katkısı pratikte eşitlikte gözükenden çok daha azdır. Bu çalışmanın amacı, gözlemlenen bu farklılıkların öğrencilerin programa yerleşip yerleşmeme kararlarını ne düzeyde etkilediğini belirlemek ve bu etkileri ortadan kaldırmak için çözüm önerileri sunmaktır.

2. Yöntem

Resim-iş eğitimi özel yetenek sınavlarında yerleştirmeye esas puana ilişkin mevcut formülasyon ile önerilen formülasyonun, iki farklı yöntemin doğruluğunun karşılaştırılmasını içeren bu çalışma temel araştırma niteliğindedir.

Çalışman Grubu

Bu çalışmada Gazi Eğitim Fakültesi 2010-2011 yılı resim-iş eğitimi özel yetenek sınavlarına katılan 305 öğrenciye ait veriler kullanılmıştır.

Önerilen YP Hesaplama Yöntemi

Alt puan türlerindeki başarı puanlarının aynı ölçeğe dönüştürülmesi: Bu çalışmada doğrusal ölçekleme metodu (Kolen & Brennan, 2004) kullanılmış ve her bir alt puan türüne ait ham puanlar, ortalaması 50 standart sapması 10 olan standart T-puanlarına dönüştürülmüştür. Ölçek olarak T-puan ölçeğinin seçilmesinin sebebi 2010 ÖSYM kılavuzuna göre özel yetenek puanının hesaplanmasında ÖSYM tarafından T-puanının tercih edilmesidir. Bu tercih diğer iki alt puan türünün de dönüştürülmesinde korunmuştur. Sonuç olarak, ortalaması, standart sapması ve değişim aralıkları farklı olan bu üç puan türünü anlamlı bir şekilde birleştirmek için üç puan türünün, ortalaması ve standart sapması aynı olan standart puanlar haline getirilmiştir. Daha sonra her bir birey için hesaplanan alt puan türlerinin ortalamadan uzaklıkları hesaplanmış ve bu fark ilgili puan dağılımının standart sapmasına bölünerek z-puanları elde edilmiştir.

$$Z_i = \frac{X_i - X_{ort}}{\text{Standart Sapma}} \quad (3)$$

Z-puanları daha sonra aşağıdaki eşitlik kullanılarak t-puanına dönüştürülmüştür.

$$T_i = 50 + 10z_i \quad (4)$$

3. Bulgular

Yeni hesaplamanın nasıl yapıldığı 2010-2011 özel yetenek sınavına katılan bir öğrenci üzerinde gösterilmiştir. Tablo 2'deki örnekte olduğu gibi ÖYSP, AOBP ve YGS puanları sırasıyla 70 (t-puanı=62.41), 417(t-puanı=60.44) ve 311 (t-puanı=61.31) olan bir adayın iki hesaplama yöntemine göre yerleştirme puanları ve bu puanların yerleştirme puanı üzerine olan etki yüzdeleri (parantez içerisinde) gösterilmiştir.

Tablo 2. ÖYSP, AOBP ve YGS alt puanlarının önerilen yöntemde bir öğrencinin yerleştirme puanına etkileri

	ÖYSP*	AOBP*	YGS*	YP	Puan Sırası
ÖSYM yerleştirme puanı (YP)	62.41(x1) (% 35)	417(x0.11) (%26)	311 (x0.22) (%39)	176	12
Yeni (Önerilen) yerleştirme puanı (YYP)	62.41(x1) (% 76)	60.44(x0.11) (%8)	61.31(x0.22) (% 16)	82.55	23
Kılavuza göre olması gereken %	%75	%8	%16		

*ÖYSP-SP: Özel yetenek sınavı standart puanı; AOBP:Ağırlıklı Ortaöğrenim Başarı Puanı; YGS: Yükseköğretime Geçiş Sınavı.

Yukarıdaki örnekte de görüldüğü gibi yeni hesaplama yöntemi ile alt puan türlerinin yerleştirme puanı üzerine etkilerinin ÖSYM kılavuzunda belirlenen etkilerler neredeyse bire bir örtüşüğünü göstermektedir.

Yeni yerleştirme puanı ile gerçek yerleştirmede kullanılan yerleştirme puanları karşılaştırıldığında öğrencilerin sıralamalarının ciddi olarak değiştiği gözlemlenmiştir. Bu sıralama farkı bazı öğrencilerin yanlış olarak yerleştirilmelerine sebep verirken bazı öğrencilerin ise yanlış olarak yerleştirilmemelerine sebep olmuştur. Yeni yerleştirme puanı sıralaması ile gerçek yerleşmede kullanılan sıralamalar karşılaştırıldığında yerleştirilen 140 adayın 108'i (%77) yerleştirme sıralamaları değişse bile yerleştirme kararlarının örtüştüğü gözlemlenmiştir. Ancak geriye kalan 32 adayın yarısının (Örnek: Yüksek yetenek ama göreceli olarak düşük YGS ve AOBP puanına sahip adaylar) yeterli yerleştirme puanı alamadığı için resim-iş eğitimi anabilim dalına kayıt yaptırmadığı diğer yarısının (Örnek: Düşük yetenek ama yüksek YGS ve AOBP puanına sahip adaylar) ise yeterli yerleştirme puanı alarak kayıt yaptırmaya hak kazandığı gözlemlenmiştir. Tablo 3'de ÖSYM yerleştirme puanına göre programa yerleşemeyip YENİYP yerleştirme puanına göre yerleşebilecek adayların, Tablo 4'de ise ÖSYM yerleştirme puanına(YP) göre yerleşen ama YENİYP yerleştirme puanına göre yerleşemeyecek öğrencilerin bazıları verilmiştir.

Tablo 3. ÖSYM yerleştirme puanına göre programa yerleşemeyip YENİYP yerleştirme puanına göre yerleşebilecek öğrencilerin bazıları

Aday	Yerleştirme Puanı	Özel Yetenek Sınav Puanı Sırası	(YP) Puan Sırası	YENİYP Puan Sırası
1	143	22	184	38
2	148	25	143	39
3	142	29	183	44
4	139	34	226	58
5	148	43	141	53

Yukarıdaki tablonun en son sütununda yer alan sıralama; özel yetenek sınavı,

AOBP ve YGS puanları arasında yer alan ölçek farkları ortadan giderildikten sonra, her bir aday için yeniden hesaplanan yerleştirme puanları üzerinden elde edilmiştir. Sondan ikinci sütunda yer alan sıralama ise öğrencilerin programa kayıt yaptırmalarında kullanılan gerçek yerleştirme puanı (YP) sıralamalarıdır. Tablo 3’de yeniden hesaplama sonucunda adayların sıralamalarının ciddi bir şekilde değiştiği yukarıdaki tabloda görülmektedir. Örneğin dördüncü adayın gerçekte kullanılan yerleştirme puan sırası 226 iken, ölçekleme işleminden sonra hesaplanan ve olması gereken sıralaması 58’e düşmüştür. Dolayısı ile bu öğrenci gerçek yerleştirmede ilk 140 kişi arasına giremediği için resim-iş eğitimi anabilim dalına kayıt yaptırmamıştır. Önerilen hesaplama yöntemine göre bu öğrencinin olması gereken sıralaması 58’dir.

Tablo 3’de dikkati çeken bir husus, öğrencilerin yetenek ve YP puan sıralamaları arasındaki farkın büyüklüğüdür. Normalde, adayların programa yerleşebilmelerinde belirleyici olması hedeflenen yetenek puanı ile yerleştirme puan sıralamalarının birbirine paralel olması beklenir. Ancak yapılan analizlerde öğrencilerin özel yetenek sınav puan sıraları ile yerleştirme puan sıraları arasında çok ciddi farklar gözlemlenmiştir. Öğrencilerin özel yetenek sınav puan sıraları ile yerleştirme puanları arasındaki orta seviyedeki korelasyon ($r=0.62$, $p<.01$) da zaten bunu desteklemektedir.

Benzer şekilde Tablo 3’de dikkat edilmesi gereken diğer nokta da öğrencilerin özel yetenek sınav puan sıraları ile yeniden hesaplanan yerleştirme puanının sıralaması arasındaki paralelliktir. Tüm öğrenciler üzerinden yapılan korelasyon analizinde özel yetenek ham puanı ile yerleştirme puanı arasındaki korelasyon $r=0.97$ ($p<.01$) olarak hesaplanmıştır. Bu yüksek korelasyon, özel yetenek sınav puanının öğrencilerin yerleştirme puanlarının hesaplanmasında beklenildiği gibi belirleyici bir rol üstlendiği anlamına gelmektedir.

Tablo 4. ÖSYM yerleştirme puanına(YP) göre yerleşen ama YENİYP yerleştirme puanına göre yerleşemeyecek öğrencilerin bazıları

Aday	Yerleştirme Puanı	Yetenek Sınav Puanı Sırası	(YP) Sırası	YENİYP Puan Sırası
1	171	174	27	111
2	166	220	50	170
3	159	223	68	181
4	160	234	58	190
5	158	278	77	231

Tablo 4’de ise haklarında verilen yanlış olumlu kararlar sonucunda resim-iş eğitimi anabilim dalına yerleşen beş öğrenciye ait puan ve sıralama değerleri verilmiştir. Sıralamalar karşılaştırıldığında ölçekleme yapılmadan önce üst sıralarda yer alan bazı öğrencilerin ölçekleme işleminden sonra alt sıralarda yer aldığı görülmüştür. Örneğin ölçekleme öncesi 5. aday’ın yerleştirme puan sırası 77 iken ölçekleme sonrası bu sıra 231’e düşmüştür. Dolayısı ile ilk durumda 5. aday resim-iş eğitimi anabilim dalına

alınacak ilk 140 aday içersinde yer alırken ikinci durumda yer almamıştır.

Tablo 5'te iki yöntemde yapılan yerleştirmeler karşılaştırılmıştır. Tablo 5 incelendiğinde adayların 108'nin her iki yöntemde de programa yerleştikleri, yaklaşık 16'şar adayın ise bir yöntemde göre yerleşirken diğer yöntemde göre yerleşmediği görülmektedir.

Tablo 5. ÖSYM (YP) ve YENİYP puanına göre yapılan yerleştirme oranlarının karşılaştırılması

ÖSYM YP		YENİYP			
		Yerleşen		Yerleşmeyen	
		f	%	f	%
Yerleşen		108	%77	16	11.5
Yerleşmeyen		16	%11.5	16	11.5

Son olarak bu çalışmada AOBP ve YGS' nin alandan ve alan dışından gelen adayların yerleştirme puanlarına olan ortalama etkileri incelenmiştir. Tablo 6' e bakıldığında alandan gelen 153 adayın AOBP ortalaması 378 iken, alandan gelmeyen 152 adayın ise 335 olarak hesaplanmıştır. ÖSYM kılavuzunda yer alan katsayılar göz önüne alındığında alandan gelenler ile alan dışından gelen adayların yerleştirme puanına ortalama etkisinin alandan gelenler lehine 15 puan daha fazla olduğu görülmektedir

Tablo 6. AOBP'nin 2010 yılında alandan gelen ve alandan gelmeyen adayların yerleştirme puanına ortalama katkısı

Alan	AOBP Ortalama	2010 ÖSYM kılavuzuna göre AOBP Katsayıları	AOBP'nin YP' ye ortalama katkısı	Alan AOBP – Alan dışı AOBP
Alandan Gelen	378	0,11	42	42-27=15
Alan Dışı	335	0,08	27	

Tablo 7 de ise alandan ve alan dışından gelen adayların ortalama YGS puanları ve yerleştirme puanına katkıları verilmiştir. Görüldüğü gibi YGS puanının yerleştirme puanına ortalama etkisi, alan dışından gelenlerin lehine 14 puan daha fazladır.

Tablo 7. YGS' nin 2010 yılında alandan gelen ve alandan gelmeyen adayların yerleştirme puanına ortalama katkısı

Alan	YGS Ortalama	2010 ÖSYM kılavuzuna göre YGS Katsayıları	YGS' nin YP' ye ortalama katkısı	Alan - Alan dışı YGS
Alandan Gelen	258	0,22	57	57-71=-14
Alan Dışı	283	0,25	71	

Tablo 5 ve Tablo 7'ye bakıldığında alandan gelen adaylar için ortalama 15 puanlık AOBP puan avantajının 14 puanlık YGS dezavantajı ile nötrlendiği görülmektedir. Bu durum, ÖSYM'nin (2010) alandan ve alan dışından gelen adaylar için belirlemiş olduğu katsayıların, tüm adayların eşit şartlarda yerleştirilmelerine olanak sağladığını göstermektedir.

4. Sonuç

Özel yetenek sınavları ile öğrenci alan programlara öğrenci seçiminde kullanılan yerleştirme puanı hesaplamasındaki alt puan türlerinin ağırlıkları, zaman içerisinde büyük değişiklikler göstermiştir. Örneğin, 2005 ÖSYM kılavuzuna göre bir yerleştirme puanının % 61'ni özel yetenek puanı, %10'unu Ağırlıklı Ortaöğretim Başarı puanı (AOBP), % 29'unu da öğrenci Seçme Sınavı (OSS) puanı oluşturmaktayken aynı oranlar 2010 ÖSYM kılavuzuna göre sırasıyla yaklaşık %75, %8 ve %16 olmuştur. Yapılan değişikliklere bakıldığında son yıllara doğru yerleştirme puanı içerisindeki özel yetenek sınav puanının ağırlığının artırıldığı görülmektedir. Bu değişiklik alan eğitimcilerinin (Ece ve Sazak, 2006a; 2006b). YGS puanının ağırlığının azaltılması ve yetenek puan ağırlığının artırılması istekleri ile örtüşmektedir.

Ancak buna rağmen, bu çalışmada da görüldüğü gibi yetenek puanları çok yüksek olan adayların hala YGS ve AOBP puanlarından yeterince yüksek alamadıklarından dolayı ilgili programlara kayıt yaptıramadıkları tespit edilmiştir. Bu çalışmada bunun sebepleri araştırılmış ve özel yetenek puanının, yerleştirme puanı hesaplanmasındaki ağırlığının ÖSYM kılavuzunda yer alan %75'lik oranda değil gerçekte ortalama olarak %35'lerde olduğu bulunmuştur. Daha detaylı olarak incelendiğinde bu durumun temelde alt puan türleri arasındaki ölçek farklılıklarından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Alt puan türleri arasındaki ölçek farklılıkları her bir alt puan türü t-puanına çevrilerek giderildikten sonra yeniden hesaplandığında bu durumun ortadan kalktığı görülmüştür.

5. Öneriler

Bu çalışmada 2010-2011 Gazi eğitim fakültesi resim-iş öğretmenliği özel yetenek sınavına katılan adayların verileri kullanılmıştır. Ancak bu çalışmanın genellenebilirliği 2010-2011 yılı ve Gazi eğitim fakültesi resim-iş öğretmenliği programı ile sınırlı değildir. Geçmiş yıllardaki ÖSYM kılavuzları incelendiğinde yine farklı ölçekte ölçülmüş alt puan türlerinin, ölçekleme işlemi yapılmadan yerleştirme puanı hesaplamasında kullanıldığı görülmektedir. Dolayısı ile geçmiş yıllarda da adaylar hakkında yanlış olumlu ve yanlış olumsuz kararlar verilmiştir. Benzer şekilde sadece resim-is öğretmenliği için değil diğer özel yetenek ile öğrenci alan programlara öğrenci yerleştirilmeleri ile ilgili esaslar da yine ÖSYM tarafından belirlenip Türkiye genelinde aynen uygulanmaktadır. Farklı özel yetenek programlarında farklı özel yetenek sınavları uygulansa bile özel yetenek puanı, AOBP ve YGS puanları katsayı farklılıkları hariç aynı şekilde bir araya getirilerek yerleştirme puanları hesaplanmaktadır. Bu çalışmada görüldüğü gibi sorun her bir alt puan türünün nasıl hesaplandığı değil, bu üç alt puan türünün nasıl bir araya getirildiğidir. Dolayısı ile bu çalışmanın sonuçları sadece

resim-is öğretmenliği programlarına değil özel yetenek sınavı ile öğrenci alan diğer programlara da genellenebilir.

Son olarak bu çalışmada önerilen, özel yetenek sınavları ile öğrenci alan programlara öğrenci seçiminde kullanılan alt puan türlerinin ya da ağırlıklarının değiştirilmesi değildir. Alt puan türlerinin çeşitliliğinin ve ağırlıklarının, azaltılması ya da artırılması alan eğitimcilerinin ve ÖSYM deki ilgili komisyonların bileceği bir iştir. Bu çalışmada önerilen, adayların özel yetenek programlarına adil ve doğru secimi ve yerleştirilmesi için alt puan türleri arasındaki ölçek farklılıklarının giderildikten sonra yerleştirme puanının hesaplanmasıdır. Aksi takdirde özel yetenek programlarındaki bazı öğrenciler programa yerleşmemeleri gerekirken programa yerleşmişlerdir. Yine benzer şekilde bazı adaylar ise programa yerleşmeleri gerekirken programa yerleşemeyeceklerdir. Orta ve uzun vadede ise özel yetenek programlarındaki öğrencilerin nitelikleri değişecektir.

6. Kaynakça

1. Altunkurt, L. (2006). Üniversitelerdeki güzel sanatlar eğitim programları giriş sınavı sonuçlarının değerlendirilmesi (Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Örneği) *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 227-238.
2. Ece, AS. & Sazak, N. (2006a). Özel yetenek sınavlarında ÖSS & AOÖB puanlarının yerleştirme puanları içerisindeki yeri ve adayların ÖSS puanları ile akademik ortalamaları arasındaki ilişkilerin incelenmesi (AİBÜ örneği). *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi*, 26-28 Nisan 2006 Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.
3. Ece, AS. & Sazak, N. (2006b). Özel yetenek sınavlarında ÖSS puanı ile yetenek puanları (işitme alanı, ses alanı, çalgı alanı) arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 133-144.
4. Erarslan, A. (2009). Finlandiya'nın PISA' daki başarısının nedenleri: Türkiye için alınacak Dersler. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)* 3(2), 238-248
5. Hotaman, D. (2011). eğitim fakülteleri kendi öğrencilerini seçebilir mi? *Kuramsal Eğitimbilim*, 4(1) 126-136.
6. Kavuran, T. (2004). Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dallarına Özel Yetenek Sınavları İle Öğrenci Alınırken Karşılaşılan Sorunlar. *Fırat Üniversitesi Teknik Bilimler Sosyal Bilimler Dergisi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 167-190.
7. Kolen, MJ. & Brennan, RL. (2004). *Test Equating, Scaling, and Linking: Methods and Practices*. New York: Springer.
8. Kuru, M. ve Uzun, H. (2008). Türkiye'de öğretmen adaylarının seçiminde 1954 örneği. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (3), 207-232.
9. ÖSYM. *ÖSYM 2010 Kılavuzu*, Ankara: ÖSYM, 2010.
10. Tarman, S. (2002). *Gazi üniversitesi müzik eğitimi anabilim dalı giriş müzik yetenek sınavlarının geçerlik ve güvenilirlik yönünden incelenmesi ve değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
11. Uygun, S. (2010). Türkiye'de öğretmen adaylarının secimi ile ilgili bazı uygulamalarının tarihsel analizi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(3). 707-730.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: Student selection procedure into colleges of education has been criticized by not being diverse enough in terms of criteria being used in the selection of students. In addition to higher education test score and weighted secondary education score, personal suitability interviews and other criteria are suggested (Hotaman, 2011; Kavuran, 2004; Uygun, 2010). Utilizing criteria other than students achievement scores is especially crucial in selecting students into fine arts programs where students' are selected based on their special abilities.

Students in Turkey are accepted into fine arts programs based on a placement score which is a combination of an entrance to higher education test score (EHET), a high stake national examination, an art ability score and a weighted secondary education achievement score (WSEA). The details of the placement procedure may change from one year to another and are explained in a student handbook published each year by the Student Selection and Placement Center (SSPC).

Problem : Even though the weight of the special aptitude test score has been raised to %75 in recent years it is still not uncommon to see candidates with very high special aptitude test scores and yet are not eligible to be placed in the relevant program. In rare cases, students who happen to take only one stage of a multistage ability testing can be eligible to be accepted into a fine arts program due to high HEES and WMSAS score.

Purpose : Based on the above formation one would expect SATS sub-scores to be the major determinant of the final placement score due to its high weighing. However, examination of student sub-scores reveal that even students with very low SATS scores became eligible to get accepted to the fine arts program. The purpose of this study is to investigate the effects of the sub-scores that are set by the Student Selection and Placement Center (SSPC) on the placement scores in more detail.

Method : This study examines the student placement score calculation method used by SSPC and suggests a new calculation method that can be used in the placement of students into fine arts programs. Placement sub-scores belonging to 305 candidates who took the 2010-2011 Gazi College of Education fine arts special aptitude test constituted the data for this study.

Suggested Placement Score Calculation Method: Analysis of the student handbooks reveal that the weight of sub-scores which are used in the placement of students in the fine arts programs has changed drastically throughout the years. In the 2010 student handbook ,the sub-scores that are used in the calculation of the final placement score (PS) are composed of Special Aptitude Test Score (SATS), Weighted Middle School Achievement Score (WMSAS), Higher Education Entrance Score (HEES). Furthermore, the weights of the subscores in the calculation of the final placement scores are indicated as follows:

$$PS = (1 \times SATS) + (0.11 \times WMSAS) + (0.22 \times HEES)$$

According to the SSCP calculation method sub scores of SATS, WMSAS and HEES are combined to form a student's placement score. As can be seen in the above formulation SATS, WMSAS and HEES sub-scores constitute %75, %8 and %16 of final placement score, respectively. One fundamental assumption for this calculation method is that sub scores used in the calculation method of placement scores are assumed to be on the same scale. However, analysis of the sub score scales reveal that sub scores are not on the same scale. Specifically, SATS is a standardized t-score whereas WMSAS and HEES are subscores that range from 100-500 and 0-400, respectfully. Thus the weights that are used in the calculation method do not perform the intended way that they are specified in the SSCP handbook. The suggested calculation method requires that student placement scores are re-calculated after converting each subscore into t-scores.

Findings: When students' new and SSPC placement scores were compared it was found that students' placement score ranks were different from one another. Specifically, it was found the new and the SSPC placement scores produced two different ranks for each candidate. However, only about %23 of the classifications were inconsistent between the two calculation methods. In other words 108 candidates out of 140 were classified the same way between the two methods.

On average, it was found that the weight of the special aptitude scores on the placement scores was found to be %35 rather than %75, the weight that was indicated in the 2010 SSCP guidelines. A detailed examination revealed that such departure was due to the differences in the scales of the sub-scores that are used in the calculation of the final placement score. It was seen that this problem was resolved when the placement scores were recalculated after each of the sub-scores were transformed into t-scores.

Conclusions : The purpose of this study was not to suggest a new weighing for each subscore used in the calculation of the placement score. Determination of the weighing of each sub score shall be done by the subject matter experts and relevant commissions in the SSPC. However, the outcomes of this study indicate that the calculation method currently used by SSCP in the placement students into fine arts programs needs to be revised.

Finally, even though this study is conducted on students who applied to fine arts program, it appears from the handbook published by SSCP that the scaling problem of the subscores goes beyond the placement of students into fine arts programs. Further studies are needed to see the accuracy of classification students into other programs such as music, physical education and etc. programs, as well.